Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 19ης Δεκεμβρίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Τελωνειακή ένωση – Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 – Ενωσιακός τελωνειακός κώδικας – Άρθρο 15 – Παροχή πληροφοριών στις τελωνειακές αρχές – Μη συμμόρφωση με την τελωνειακή νομοθεσία – Άρθρο 42 – Αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις – Απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ – Δήμευση προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος – Άρθρο 2, παράγραφος 1 – Δήμευση – Εθνική ρύθμιση που προβλέπει την επιβολή προστίμου κυμαινόμενου μεταξύ του 100 % και του 200 % της δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων και τη δήμευση των εμπορευμάτων, ανεξαρτήτως του κυρίου τους»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-717/22 και C-372/23,

με αντικείμενο δύο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλαν το Rayonen sad Svilengrad (περιφερειακό δικαστήριο Svilengrad, Βουλγαρία) (C-717/22), και το Administrativen sad – Haskovo (διοικητικό πρωτοδικείο Haskovo, Βουλγαρία) (C-372/23), με αποφάσεις της 10ης Νοεμβρίου 2022 και της 1ης Ιουνίου 2023, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 23 Νοεμβρίου 2022 και στις 13 Ιουνίου 2023 αντιστοίχως, στο πλαίσιο των δικών

«SISTEM LUX» OOD (C-717/22),

VU (C-372/23)

κατά

Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas,

παρισταμένων των:

Rayonna prokuratura – Haskovo, Teritorialno otdelenie – Svilengrad (C-717/22),

Okrazhna prokuratura – Haskovo (C-372/23),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Jürimäe, πρόεδρο του δευτέρου τμήματος, προεδρεύουσα του τρίτου τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του τρίτου τμήματος, N. Jääskinen (εισηγητή), M. Gavalec και N. Piçarra, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η «SISTEM LUX» OOD, εκπροσωπούμενη από τον I. A. Ivanov, advokat,

– η Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas, εκπροσωπούμενη από τον V. Stefanov,

– η Βουλγαρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις T. Mitova και S. Ruseva και τον R. Stoyanov,

– η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους S. Baeyens και P. Cottin,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Pérez-Zurita Gutiérrez,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από την A. Collabolletta και τον F. Meloncelli, avvocati dello Stato,

– η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις J. Davidoviča, K. Pommere και I. Romanovska,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την F. Moro και τον I. Zaloguin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Μαΐου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 1, τέταρτη περίπτωση, και του άρθρου 2, παράγραφος 1, της απόφασης-πλαισίου 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2005, για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος (ΕΕ 2005, L 68, σ. 49), του άρθρου 5, σημείο 3, του άρθρου 15 και του άρθρου 42, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ 2013, L 269, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 267, σ. 2, στο εξής: ενωσιακός τελωνειακός κώδικας), του άρθρου 2, σημείο 4, της οδηγίας 2014/42/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2014, L 127, σ. 39), καθώς και του άρθρου 17, παράγραφος 1, του άρθρου 41 και του άρθρου 49, παράγραφος 3, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ενδίκων διαφορών μεταξύ της «SISTEM LUX» OOD (στο εξής: Sistem Lux), εταιρίας εγκατεστημένης στη Σερβία, και της Teritorialna direktsia Mitnitsa Burgas (περιφερειακής διεύθυνσης τελωνείων του Burgas, Βουλγαρία, στο εξής: διεύθυνση τελωνείων) (υπόθεση C-717/22), αφενός, καθώς και του VU, ιδιώτη Σερβικής ιθαγενείας, και της διεύθυνσης τελωνείων (υπόθεση C-372/23), αφετέρου, όσον αφορά την απόφαση περί επιβολής διοικητικής κύρωσης στον VU για λαθρεμπορία, καθώς και περί δήμευσης των εμπορευμάτων της Sistem Lux που αποτέλεσαν το αντικείμενο της εν λόγω λαθρεμπορίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η απόφαση-πλαίσιο 2005/212

3 Η αιτιολογική σκέψη 1 της απόφασης-πλαισίου 2005/212 έχει ως εξής:

«Το βασικό κίνητρο του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος είναι το οικονομικό όφελος. Οποιαδήποτε, συνεπώς, προσπάθεια πρόληψης και καταπολέμησής του, για να είναι αποτελεσματική, πρέπει να στοχεύει στον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος. […]»

4 Το άρθρο 1 της απόφασης-πλαισίου, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», ορίζει στην τέταρτη περίπτωση τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης-πλαισίου:

[…]

– ως “δήμευση” νοείται μια ποινή ή ένα μέτρο που διατάσσεται από δικαστήριο κατόπιν διαδικασίας σχετικής με ένα ή περισσότερα ποινικά αδικήματα και καταλήγει στην οριστική αποστέρηση του περιουσιακού στοιχείου».

5 Το άρθρο 2 της απόφασης-πλαισίου, με τίτλο «Δήμευση», προβλέπει τα εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος υιοθετεί τα αναγκαία μέτρα ώστε να καταστεί δυνατή, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, η δήμευση οργάνων και προϊόντων που προέρχονται από ποινικά αδικήματα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή διαρκείας άνω του έτους, ή περιουσιακών στοιχείων η αξία των οποίων αντιστοιχεί στα προϊόντα αυτά.

[…]»

Ο ενωσιακός τελωνειακός κώδικας

6 Το άρθρο 15 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, το οποίο φέρει τον τίτλο «Παροχή πληροφοριών στις τελωνειακές αρχές», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«1. Κάθε πρόσωπο που συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα στη διεκπεραίωση τελωνειακών διατυπώσεων ή σε τελωνειακούς ελέγχους παρέχει, μετά από αίτημα των τελωνειακών αρχών και εντός της εκάστοτε καθοριζόμενης προθεσμίας, στις αρχές αυτές, όλα τα απαραίτητα έγγραφα και πληροφορίες στην κατάλληλη μορφή, και όλη την απαιτούμενη βοήθεια για τη διεκπεραίωση αυτών των διατυπώσεων ή ελέγχων.

2. Η υποβολή τελωνειακής διασάφησης, διασάφησης για προσωρινή εναπόθεση, συνοπτικής διασάφησης εισόδου, συνοπτικής διασάφησης εξόδου, διασάφησης επανεξαγωγής ή γνωστοποίησης επανεξαγωγής από πρόσωπο στις τελωνειακές αρχές, ή η υποβολή αίτησης για χορήγηση άδειας ή για τη λήψη άλλης απόφασης, καθιστούν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο υπεύθυνο για όλα τα ακόλουθα:

α) την ακρίβεια και την πληρότητα των πληροφοριών που παρέχονται στη διασάφηση, τη γνωστοποίηση ή την αίτηση,

β) τη γνησιότητα, την ακρίβεια και την ισχύ κάθε εγγράφου που συνοδεύει τη διασάφηση, τη γνωστοποίηση ή την αίτηση,

γ) την εκπλήρωση, κατά περίπτωση, όλων των υποχρεώσεων σχετικά με την υπαγωγή των εμπορευμάτων στο εκάστοτε τελωνειακό καθεστώς ή σχετικά με την εκτέλεση των εγκεκριμένων πράξεων.

Το πρώτο εδάφιο ισχύει επίσης για την παροχή οιασδήποτε πληροφορίας υπό οιαδήποτε άλλη μορφή ζητείται από τις τελωνειακές αρχές ή παρέχεται σε αυτές.

Στην περίπτωση που υποβάλλεται διασάφηση ή γνωστοποίηση, υποβάλλεται αίτηση ή παρέχονται πληροφορίες από τελωνειακό αντιπρόσωπο του ενδιαφερομένου προσώπου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 18, ο εν λόγω τελωνειακός αντιπρόσωπος δεσμεύεται επίσης από τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου.»

7 Το άρθρο 42 του κώδικα, το οποίο επιγράφεται «Επιβολή κυρώσεων», ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος προβλέπει κυρώσεις για μη συμμόρφωση με την τελωνειακή νομοθεσία. Οι κυρώσεις αυτές είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

2. Εφόσον επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις, μπορούν να λαμβάνουν, μεταξύ άλλων, μία ή και τις δύο από τις ακόλουθες μορφές:

α) χρηματική επιβάρυνση εκ μέρους των τελωνειακών αρχών, συμπεριλαμβανομένου, όπου απαιτείται, διακανονισμού που επέχει θέση ποινικής κύρωσης,

β) ανάκληση, αναστολή ή τροποποίηση άδειας που κατέχει ο ενδιαφερόμενος.

[…]»

8 Το άρθρο 79 του κώδικα, το οποίο φέρει τον τίτλο «Τελωνειακή οφειλή που γεννάται λόγω μη τήρησης υποχρεώσεων και όρων», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Για τα εμπορεύματα που υπόκεινται σε εισαγωγικό δασμό, γεννάται τελωνειακή οφειλή κατά την εισαγωγή λόγω της μη τήρησης οποιουδήποτε από τα εξής:

α) μιας από τις υποχρεώσεις που καθορίζονται στην τελωνειακή νομοθεσία όσον αφορά την είσοδο μη ενωσιακών εμπορευμάτων στο τελωνειακό έδαφος της Ένωσης, την απομάκρυνσή τους από την τελωνειακή επιτήρηση ή τη διακίνηση, μεταποίηση, αποθήκευση, προσωρινή εναπόθεση, προσωρινή εισαγωγή ή διάθεση των εμπορευμάτων αυτών εντός του εν λόγω εδάφους,·

β) μιας από τις υποχρεώσεις που ορίζονται στην τελωνειακή νομοθεσία σχετικά με τον ειδικό προορισμό εμπορευμάτων εντός του τελωνειακού εδάφους της Ένωσης,

γ) ενός όρου που έχει καθορισθεί για την υπαγωγή μη ενωσιακών εμπορευμάτων σε τελωνειακό καθεστώς ή τη χορήγηση, λόγω του ειδικού προορισμού των εμπορευμάτων, δασμολογικής απαλλαγής ή μειωμένου συντελεστή εισαγωγικού δασμού.»

9 Το άρθρο 158 του κώδικα, το οποίο φέρει τον τίτλο «Τελωνειακή διασάφηση εμπορευμάτων και τελωνειακή επιτήρηση ενωσιακών εμπορευμάτων», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«1. Όλα τα εμπορεύματα που πρόκειται να υπαχθούν σε τελωνειακό καθεστώς, με εξαίρεση το καθεστώς ελεύθερης ζώνης, πρέπει να καλύπτονται από τελωνειακή διασάφηση κατάλληλη για το συγκεκριμένο τελωνειακό καθεστώς.

2. Σε ειδικές περιπτώσεις, εκτός αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 3, η υποβολή της τελωνειακής διασάφησης μπορεί να γίνει χρησιμοποιώντας μέσα άλλα από τις ηλεκτρονικές τεχνικές επεξεργασίας δεδομένων.

3. Τα ενωσιακά εμπορεύματα που αποτελούν αντικείμενο διασάφησης προς εξαγωγή, εσωτερική ενωσιακή διαμετακόμιση ή τελειοποίηση προς επανεξαγωγή υπόκεινται σε τελωνειακή επιτήρηση από τη στιγμή αποδοχής της διασάφησης που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και έως τη στιγμή που εξέρχονται από το τελωνειακό έδαφος της Ένωσης ή εγκαταλείπονται υπέρ του Δημοσίου ή καταστρέφονται ή έως τη στιγμή ακύρωσης της τελωνειακής διασάφησης.»

10 Το άρθρο 198 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν οι τελωνειακές αρχές», ορίζει τα εξής:

«1. Οι τελωνειακές αρχές λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων της δήμευσης, της πώλησης ή της καταστροφής των εμπορευμάτων, για τη διάθεση των εμπορευμάτων, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν μία από τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην τελωνειακή νομοθεσία σχετικά με την εισαγωγή μη ενωσιακών εμπορευμάτων στο τελωνειακό έδαφος της Ένωσης δεν έχει εκπληρωθεί ή όταν τα εμπορεύματα έχουν διαφύγει της τελωνειακής επιτήρησης,

[…]».

11 Το άρθρο 233 του κώδικα, το οποίο τιτλοφορείται «Υποχρεώσεις του δικαιούχου καθεστώτος ενωσιακής διαμετακόμισης και του μεταφορέα και του παραλήπτη εμπορευμάτων που διακινούνται στο πλαίσιο καθεστώτος ενωσιακής διαμετακόμισης», προβλέπει στην παράγραφο 3 τα εξής:

«1. Ο δικαιούχος του καθεστώτος ενωσιακής διαμετακόμισης ευθύνεται για όλα τα εξής:

α) να προσκομίζει άθικτα τα εμπορεύματα και τα απαιτούμενα στοιχεία στο τελωνείο προορισμού εντός της καθορισμένης προθεσμίας και σύμφωνα με τα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί από τις τελωνειακές αρχές για να εξασφαλίζεται η εξακρίβωση της ταυτότητάς τους,

[…]

3. Ο μεταφορέας ή ο παραλήπτης των εμπορευμάτων που αποδέχεται τα εμπορεύματα γνωρίζοντας ότι διακινούνται στο πλαίσιο καθεστώτος ενωσιακής διαμετακόμισης υποχρεούται, επίσης, να προσκομίζει άθικτα τα εμπορεύματα στο τελωνείο προορισμού εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας και σύμφωνα με τα μέτρα που έχουν ληφθεί από τις τελωνειακές αρχές για να εξασφαλίζεται η εξακρίβωση της ταυτότητάς τους.»

12 Το άρθρο 226 του κώδικα, το οποίο τιτλοφορείται «Εξωτερική διαμετακόμιση», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Στο πλαίσιο του καθεστώτος εξωτερικής διαμετακόμισης, τα μη ενωσιακά εμπορεύματα μπορούν να διακινούνται από ένα σημείο του τελωνειακού εδάφους της Ένωσης σε άλλο, χωρίς να υπάγονται στα ακόλουθα:
α) εισαγωγικούς δασμούς,
β) λοιπές επιβαρύνσεις όπως προβλέπονται σε άλλες σχετικές ισχύουσες διατάξεις,
γ) μέτρα εμπορικής πολιτικής, εφόσον αυτά δεν απαγορεύουν την είσοδο ή την έξοδο των εμπορευμάτων στο ή από το τελωνειακό έδαφος της Ένωσης.

2. Σε ειδικές περιπτώσεις, τα ενωσιακά εμπορεύματα υπάγονται σε καθεστώς εξωτερικής διαμετακόμισης.

[…]»

Η οδηγία 2014/42

13 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2014/42, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», προβλέπει στο σημείο 4 τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

4) ως “δήμευση” νοείται η οριστική αποστέρηση του περιουσιακού στοιχείου την οποία διατάσσει δικαστήριο σε σχέση με ποινικό αδίκημα».

14 Το άρθρο 14 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Αντικατάσταση της κοινής δράσης 98/699/ΔΕΥ και συγκεκριμένων διατάξεων των αποφάσεων-πλαισίων 2001/500/ΔΕΥ και 2005/212/ΔΕΥ», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Το άρθρο 1 στοιχείο α) της κοινής δράσης 98/699/ΔΕΥ[, της 3ης Δεκεμβρίου 1998, η οποία θεσπίζεται από το Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου K.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος (ΕΕ 1998, L 333, σ. 1)], τα άρθρα 3 και 4 της απόφασης-πλαισίου 2001/500/ΔΕΥ [του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2001, για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος (ΕΕ 2001, L 182, σ. 1)] και το άρθρο 1 τέσσερις πρώτες περιπτώσεις και το άρθρο 3 της απόφασης-πλαισίου [2005/212] αντικαθίστανται από την παρούσα οδηγία για τα κράτη μέλη που δεσμεύονται από την παρούσα οδηγία, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων των εν λόγω κρατών μελών σχετικά με τις προθεσμίες μεταφοράς των εν λόγω αποφάσεων-πλαισίων στο εθνικό δίκαιο.»

Ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς

15 Κατά το άρθρο 7, επιγραφόμενο «Απουσία κατάχρησης εξουσίας», του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς, εγκριθέντος με το ψήφισμα του Κοινοβουλίου της 6ης Σεπτεμβρίου 2001 (ΕΕ 2002, C 72 E, σ. 331):

«Οι εξουσίες ασκούνται αποκλειστικά για τους σκοπούς για τους οποίους έχουν μεταβιβασθεί βάσει των σχετικών διατάξεων. Ιδιαίτερα ο υπάλληλος αποφεύγει να χρησιμοποιεί τις εν λόγω εξουσίες για σκοπούς οι οποίοι δεν έχουν νομική βάση ή δεν υπαγορεύονται από το δημόσιο συμφέρον.»

Το βουλγαρικό δίκαιο

Ο τελωνειακός νόμος

16 Το άρθρο 231 του zakon za mitnitsite (τελωνειακού νόμου) (DV αριθ. 15, της 6ης Φεβρουαρίου 1998), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: τελωνειακός νόμος), προβλέπει τα εξής:

«Οι αποφάσεις περί επιβολής διοικητικών κυρώσεων εκδίδονται από τον διευθυντή της Agentsia “Mitnitsi” [(Τελωνειακής Υπηρεσίας, Βουλγαρία)] ή από τους υπαλλήλους που αυτός έχει ορίσει.»

17 Το άρθρο 233 του ως άνω νόμου ορίζει τα εξής:

«(1) Στο πρόσωπο που διακινεί ή μεταφέρει εμπορεύματα μέσω των εθνικών συνόρων, ή επιχειρεί να το πράξει, χωρίς τη γνώση ή την άδεια των τελωνειακών αρχών, επιβάλλεται, όταν η πράξη δεν συνιστά ποινικό αδίκημα, πρόστιμο για λαθρεμπορία ύψους από 100 % έως 200 % της δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων ή, σε περίπτωση εξαγωγής, της αξίας των εμπορευμάτων.

[…]

(6) Τα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο λαθρεμπορίας δημεύονται υπέρ του Δημοσίου ανεξαρτήτως ιδιοκτήτη, ενώ σε περίπτωση που έχουν εκλείψει ή απαλλοτριωθεί επιβάλλεται

[στον δράστη] πρόστιμο ίσο με τη δασμολογητέα αξία τους ή, σε περίπτωση εξαγωγής, της αξίας των εμπορευμάτων.

[…]»

Ο νόμος περί των διοικητικών παραβάσεων και κυρώσεων

18 Κατά το άρθρο 7 του Zakon za administrativnite narushenia i nakazania (νόμου περί διοικητικών παραβάσεων και κυρώσεων) (DV αριθ. 92, της 28ης Νοεμβρίου 1969):

«(1) Ενοχή για πράξη που χαρακτηρίζεται ως διοικητική παράβαση συντρέχει είτε η πράξη αυτή τελείται εκ προθέσεως είτε χωρίς πρόθεση.

«(2) Μόνο στις ρητώς προβλεπόμενες περιπτώσεις δεν επιβάλλονται κυρώσεις για πράξεις που τελέσθηκαν χωρίς πρόθεση.»

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση C-717/22

19 Στις 28 Μαΐου 2021 ένας τελωνειακός υπάλληλος του τελωνείου του Kapitan Andreevo (Βουλγαρία), το οποίο βρίσκεται στα σύνορα μεταξύ Βουλγαρίας και Τουρκίας, διενήργησε έλεγχο σε ημιρυμουλκούμενο φορτηγό που μετέφερε δεκατρία δέματα με προφίλ αλουμινίου, τα οποία φορτώθηκαν στην Τουρκία.

20 Ο τελωνειακός υπάλληλος έλεγξε τα τελωνειακά έγγραφα που του επέδειξε ο VU, οδηγός του φορτηγού αυτού, και διαπίστωσε ότι οκτώ από τα μεταφερόμενα δέματα, τα οποία ανήκαν στη Sistem Lux, δεν είχαν δηλωθεί στα συνοδευτικά έγγραφα.

21 Κινήθηκε διαδικασία λόγω διοικητικής παραβάσεως βάσει του άρθρου 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου, κατά το πέρας της οποίας διαπιστώθηκε ότι, μολονότι ο VU ήταν παρών κατά τη φόρτωση και ζύγιση του φορτίου, δεν είχε εκπληρώσει την υποχρέωση που υπείχε, ως οδηγός που εκτελεί διεθνείς μεταφορές, να λάβει γνώση των εγγράφων που του είχαν παρασχεθεί και να εξακριβώσει, μεταξύ άλλων, αν τα έγγραφα αυτά αντιστοιχούσαν στα πράγματι μεταφερόμενα εμπορεύματα.

22 Κατά συνέπεια, η αρχή επιβολής διοικητικών κυρώσεων έκρινε ότι ο VU, μεταφέροντας, εν αγνοία και χωρίς την άδεια των τελωνειακών αρχών, τα επίμαχα προφίλ αλουμινίου μέσω των βουλγαρικών συνόρων, είχε διαπράξει εξ αμελείας τη διοικητική παράβαση του άρθρου 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου. Ως εκ τούτου, του επέβαλε πρόστιμο λόγω λαθρεμπορίας, ύψους 73 140,06 βουλγαρικών λεβ (BGN) (περίπου 37 400 ευρώ), το οποίο αντιστοιχούσε στη δασμολογητέα αξία των προφίλ αλουμινίου που βρέθηκαν στα οκτώ μη δηλωθέντα δέματα. Διέταξε επίσης τη δήμευση των εν λόγω προφίλ αλουμινίου υπέρ του Δημοσίου, βάσει του άρθρου 233, παράγραφος 6, του τελωνειακού νόμου.

23 Στο πλαίσιο αυτό, η Sistem Lux άσκησε προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, Rayonen sad Svilengrad (περιφερειακού δικαστηρίου Svilengrad, Βουλγαρία), κατά της αποφάσεως περί δήμευσης των ως άνω προφίλ αλουμινίου.

24 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το άρθρο 233, παράγραφος 6, του τελωνειακού νόμου, το οποίο προβλέπει τη δήμευση των προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο λαθρεμπορίας ανεξαρτήτως του κυρίου τους, θα μπορούσε να αντιβαίνει στις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, όταν τα προϊόντα αυτά ανήκουν σε πρόσωπο διαφορετικό από το πρόσωπο που διέπραξε τη διοικητική παράβαση ή όταν η παράβαση αυτή διαπράχθηκε εξ αμελείας.

25 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι εθνική διάταξη όπως η μνημονευθείσα στην προηγούμενη σκέψη είναι επίσης δυνατόν να προσκρούει στο δίκαιο της Ένωσης, στο μέτρο που η δήμευση, η οποία συνιστά παρεπόμενη κύρωση επιπλέον του προστίμου λόγω λαθρεμπορίας, θα μπορούσε να αντιβαίνει στην αρχή της αναλογικότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 42, παράγραφος 1, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, σε συνδυασμό με το άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη. Μια τέτοια διάταξη θα μπορούσε επίσης να είναι αντίθετη προς το προβλεπόμενο στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη δικαίωμα κάθε προσώπου να χρησιμοποιεί ελεύθερα τα αγαθά που έχει αποκτήσει.

26 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τη συμβατότητα του μέτρου της δήμευσης που προβλέπεται στο άρθρο 233, παράγραφος 6, του τελωνειακού νόμου προς το άρθρο 42, παράγραφος 2, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, λόγω του ότι το άρθρο αυτό καθορίζει εξαντλητικό κατάλογο των διοικητικών κυρώσεων που μπορούν να επιβληθούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με την τελωνειακή νομοθεσία, καθώς και προς το άρθρο 1, τέταρτη περίπτωση, και το άρθρο 2, παράγραφος 1, της απόφασης-πλαισίου 2005/212 και προς το άρθρο 2, σημείο 4, της οδηγίας 2014/42, τα οποία αποκλείουν τη λήψη τέτοιου μέτρου από διοικητική αρχή.

27 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Rayonen sad Svilengrad (περιφερειακό δικαστήριο Svilengrad) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 2, του [ενωσιακού τελωνειακού κώδικα], το οποίο ορίζει περιοριστικώς τα είδη διοικητικών κυρώσεων που μπορούν να επιβληθούν σε περίπτωση μη τήρησης της τελωνειακής νομοθεσίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 17, παράγραφος 1, του [Χάρτη], την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 6, του τελωνειακού νόμου, η οποία προβλέπει, ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση, τη δήμευση (στέρηση της ιδιοκτησίας υπέρ του Δημοσίου) του αντικειμένου της παραβάσεως; Επιτρέπεται η δήμευση του αντικειμένου της παραβάσεως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το περιουσιακό στοιχείο που έχει δημευθεί ανήκει σε πρόσωπο διαφορετικό από τον δράστη;

2) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 1, του [ενωσιακού τελωνειακού κώδικα], σε συνδυασμό με το άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 6, του τελωνειακού νόμου, η οποία, πέραν της κυρώσεως του "προστίμου", προβλέπει, ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση, τη δήμευση (στέρηση της ιδιοκτησίας υπέρ του Δημοσίου) του αντικειμένου της παραβάσεως, καθόσον η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται προσβολή του δικαιώματος ιδιοκτησίας δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό, γενικώς, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το δημευθέν περιουσιακό στοιχείο που αποτέλεσε το αντικείμενο της παραβάσεως ανήκει στον δράστη και στις περιπτώσεις που αυτό ανήκει σε τρίτο και όχι στον δράστη και, ειδικώς, στις περιπτώσεις που ο δράστης διέπραξε την παράβαση όχι εκ προθέσεως αλλά εξ αμελείας;

3) Έχει, βάσει επιχειρήματος κατά μείζονα λόγο, το άρθρο 2, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου 2005/[212], σε συνδυασμό με το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη, και λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 14ης [Ιανουαρίου] 2021 στην υπόθεση Okrazhna prokuratura – Haskovo και Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8), την έννοια ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και όταν η τελεσθείσα πράξη δεν συνιστά ποινικό αδίκημα αλλά διοικητική παράβαση, η δε διάκριση μεταξύ των δύο έγκειται μόνο στο κριτήριο "σημαντικές ποσότητες", με βάση την αξία του αντικειμένου της λαθρεμπορίας, όπως δέχεται η νομολογία[;] Έχουν, στην περίπτωση αυτή, το άρθρο 1, τέταρτη περίπτωση, της αποφάσεως-πλαισίου 2005/212[…], καθώς και το άρθρο 2, σημείο 4, της οδηγίας [2014/42], την έννοια ότι ο όρος "δήμευση" αναφέρεται ειδικώς σε κύρωση ή σε μέτρο που πρέπει να επιβάλλεται από δικαστήριο και δεν μπορεί να διατάσσεται από διοικητική αρχή και έχουν τα άρθρα αυτά την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική διάταξη όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 6, σε συνδυασμό με το άρθρο 231 του τελωνειακού νόμου[;]»

Η υπόθεση C-372/23

28 Επισημαίνεται ότι η διαφορά της κύριας δίκης στην υπόθεση C-372/23 απορρέει από τα ίδια πραγματικά περιστατικά με την υπόθεση C-717/22, τα οποία εκτίθενται στις σκέψεις 19 έως 22 της παρούσας αποφάσεως.

29 Ο VU προσέβαλε, ενώπιον του Rayonen sad Svilengrad (περιφερειακού δικαστηρίου Svilengrad), την απόφαση της αρχής επιβολής διοικητικών κυρώσεων, με την οποία του επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους 73 140,06 BGN λόγω λαθρεμπορίας και δημεύθηκαν τα επίμαχα εμπορεύματα υπέρ του Δημοσίου.

30 Το δικαστήριο αυτό επικύρωσε την εν λόγω απόφαση, με το σκεπτικό ότι ο VU είχε πράγματι μεταφέρει τα εμπορεύματα αυτά και τα είχε εισαγάγει στη βουλγαρική επικράτεια εν αγνοία και χωρίς την άδεια των τελωνειακών αρχών, διότι δεν είχε εκπληρώσει την προηγούμενη υποχρέωσή του να τα διασαφήσει όχι προφορικώς αλλά εγγράφως, και ότι, επομένως, στοιχειοθετούνταν η διοικητική παράβαση της «λαθρεμπορίας», κατά την έννοια του άρθρου 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου. Επιπλέον, επισήμανε ότι ο VU υπέπεσε σε παράβαση της υποχρέωσης σύνεσης που υπέχει, η οποία συνιστά μορφή «ενοχής», κατά την έννοια του άρθρου 7 του νόμου περί διοικητικών παραβάσεων και κυρώσεων, παρά το ότι δεν διαπράχθηκε εκ προθέσεως.

31 Ο VU άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, Administrativen sad – Haskovo (διοικητικού δικαστηρίου Haskovo, Βουλγαρία). Ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, ο VU υποστηρίζει ότι δεν παρέβη εκ προθέσεως την υποχρέωσή του να διασαφήσει εγγράφως τα επίμαχα εμπορεύματα και ότι, επομένως, δεν διέπραξε τη διοικητική παράβαση της λαθρεμπορίας, η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη πρόθεσης.

32 Ο VU υποστηρίζει επίσης ότι, κατά τον τελωνειακό έλεγχο, οι τελωνειακοί υπάλληλοι δεν συμμορφώθηκαν προς τα άρθρα 6 έως 10 του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς και, ειδικότερα, ότι παρέβησαν το άρθρο 7 του κώδικα αυτού, δεχόμενοι ότι ο VU φέρει ευθύνη.

33 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα του άρθρου 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου προς το δίκαιο της Ένωσης, κατά το μέρος που η διάταξη αυτή δεν διακρίνει αναλόγως του αν οι πράξεις λαθρεμπορίας τελέστηκαν εκ προθέσεως

ή χωρίς πρόθεση. Τούτου λεχθέντος, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εθνική νομοθεσία θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί σύμφωνη με το άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη, για τον λόγο ότι οι διοικητικές παραβάσεις παρουσιάζουν μικρότερη κοινωνική επικινδυνότητα από τα ποινικά αδικήματα. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου προβλέπει την επιβολή κυρώσεως η οποία μπορεί να προσαρμοστεί και η οποία κυμαίνεται μεταξύ του 100 % και του 200 % της δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων, ούτως ώστε η αρχή επιβολής διοικητικών κυρώσεων να εφαρμόζει τη διάταξη αυτή λαμβάνοντας υπόψη όλα τα πραγματικά περιστατικά και τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, συμπεριλαμβανομένου του αν η παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως.

34 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Administrativen sad – Haskovo (διοικητικό δικαστήριο Haskovo) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 15, σε συνδυασμό με το άρθρο 42, παράγραφος 1, του [ενωσιακού τελωνειακού κώδικα], την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 1, του [τελωνειακού νόμου], σε συνδυασμό με το άρθρο 7 του [νόμου περί διοικητικών παραβάσεων και κυρώσεων], η οποία προβλέπει την επιβολή κυρώσεως για λαθρεμπορία χωρίς πρόθεση σε περιπτώσεις τελωνειακής παραβάσεως που οφείλεται σε παράβαση της υποχρέωσης σύνεσης λόγω της μη τηρήσεως του προβλεπόμενου τύπου για τη διασάφηση των εμπορευμάτων που μεταφέρονται μέσω των εθνικών συνόρων; Είναι επιτρεπτή εθνική ρύθμιση η οποία, σε τέτοιες περιπτώσεις, επιτρέπει τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως λαθρεμπορίας χωρίς πρόθεση ή απαιτείται πρόθεση για τη στοιχειοθέτηση της λαθρεμπορίας ως τελωνειακής παραβάσεως;

2) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 1, του [ενωσιακού τελωνειακού κώδικα] την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 του νόμου περί διοικητικών παραβάσεων και κυρώσεων, σύμφωνα με την οποία παράβαση εμπίπτουσα στην έννοια της "λαθρεμπορίας", η οποία διαπράττεται για πρώτη φορά, ανεξάρτητα από το εάν διαπράχθηκε εκ προθέσεως ή χωρίς πρόθεση, μπορεί να τιμωρηθεί με κύρωση της ίδιας φύσεως και του ίδιου ύψους, ήτοι με "πρόστιμο" κυμαινόμενο από το 100 % έως το 200 % της δασμολογητέας αξίας του αντικειμένου της παραβάσεως;

3) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 2, του [ενωσιακού τελωνειακού κώδικα] την έννοια ότι δεν είναι επιτρεπτή εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 6, του [τελωνειακού νόμου], η οποία προβλέπει ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση τη δήμευση (στέρηση της ιδιοκτησίας υπέρ του Δημοσίου) των εμπορευμάτων ή πραγμάτων που αποτέλεσαν το αντικείμενο της παραβάσεως και των οποίων η κατοχή δεν απαγορεύεται; Επιτρέπεται η δήμευση του αντικειμένου της παραβάσεως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το περιουσιακό στοιχείο που έχει δημευθεί ανήκει σε πρόσωπο διαφορετικό από τον δράστη;

4) Έχει το άρθρο 42, παράγραφος 1, του [ενωσιακού τελωνειακού κώδικα], σε συνδυασμό με το άρθρο 49, παράγραφος 3, του [Χάρτη], την έννοια ότι δεν είναι επιτρεπτή εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 6, του [τελωνειακού νόμου], η οποία, πέραν της κυρώσεως του "προστίμου", προβλέπει, ως παρεπόμενη διοικητική κύρωση, τη δήμευση (στέρηση της ιδιοκτησίας υπέρ του Δημοσίου) των εμπορευμάτων ή πραγμάτων που αποτέλεσαν αντικείμενο της παραβάσεως και των οποίων η κατοχή δεν απαγορεύεται, καθόσον η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται προσβολή του δικαιώματος ιδιοκτησίας δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό, γενικώς, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το

δημευθέν περιουσιακό στοιχείο που αποτέλεσε το αντικείμενο της παραβάσεως ανήκει στον δράστη και στις περιπτώσεις που αυτό ανήκει σε τρίτο και όχι στον δράστη και, ειδικώς, στις περιπτώσεις που ο δράστης διέπραξε την παράβαση όχι εκ προθέσεως αλλά εξ αμελείας;

5) Έχει το άρθρο 5, [σημείο] 3, του [ενωσιακού τελωνειακού κώδικα], σε συνδυασμό με το άρθρο 41 του [Χάρτη], την έννοια ότι οι αρχές που διενεργούν τελωνειακούς ελέγχους πρέπει να τηρούν τις διατάξεις του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς, ιδίως δε τα άρθρα 6 έως και 10 του Κώδικα αυτού, και ότι δεν είναι επιτρεπτή εθνική ρύθμιση, όπως αυτή του άρθρου 233, παράγραφος 1, του [τελωνειακού νόμου], σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του [νόμου περί διοικητικών παραβάσεων και κυρώσεων], σύμφωνα με την οποία στα πρόσωπα που έχουν διαπράξει παράβαση της τελωνειακής νομοθεσίας για τυπικούς λόγους και χωρίς πρόθεση, μπορούν να επιβληθούν οι κυρώσεις που προβλέπονται για συμπεριφορά εκ προθέσεως και να διαταχθεί δήμευση υπέρ του Δημοσίου του αντικειμένου της παραβάσεως που ανήκει σε τρίτον δυνάμει του άρθρου 233, παράγραφος 6, του [τελωνειακού νόμου], χωρίς ο παραβάτης να έχει ενημερωθεί προηγουμένως για τις απαιτούμενες νόμιμες διατυπώσεις και για τον ορθό τρόπο συμπληρώσεως, κατά τον προβλεπόμενο στον νόμο τρόπο, των εγγράφων μεταφοράς εμπορευμάτων μέσω εθνικού συνόρου που αποτελεί εξωτερικό σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

35 Κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μηχανισμό συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, χάρη στον οποίο το Δικαστήριο παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που τους είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, Miasto Łowicz και Prokurator Generalny, C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

36 Δεδομένου ότι η απόφαση περί παραπομπής αποτελεί τη βάση της διαδικασίας αυτής, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να εξειδικεύει, στην απόφαση περί παραπομπής αυτή καθεαυτήν, το πραγματικό και νομικό πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης και να παρέχει τις αναγκαίες εξηγήσεις όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους επέλεξε τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητεί την ερμηνεία, καθώς και όσον αφορά τη σχέση η οποία, κατά το εθνικό δικαστήριο, υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εθνικής νομοθεσίας που έχει εφαρμογή επί της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί [πρβλ. απόφαση της 4ης Ιουνίου 2020, C.F. (Φορολογικός έλεγχος), C-430/19, EU:C:2020:429, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

37 Συναφώς, πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί ότι τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην απόφαση περί παραπομπής πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα, αφενός, στο Δικαστήριο να δίνει λυσιτελείς απαντήσεις στα ερωτήματα που υποβάλλει το εθνικό δικαστήριο και, αφετέρου, στις κυβερνήσεις των κρατών μελών καθώς και στους λοιπούς ενδιαφερομένους να υποβάλλουν παρατηρήσεις, σύμφωνα με το δικαίωμα που τους απονέμει το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Δικαστήριο οφείλει να μεριμνά για τη διασφάλιση του δικαιώματος αυτού, λαμβανομένου υπόψη του ότι, δυνάμει της προαναφερθείσας διατάξεως,

μόνον οι αποφάσεις περί παραπομπής κοινοποιούνται στους ενδιαφερομένους (πρβλ. απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, Irish Ferries, C-570/19, EU:C:2021:664, σκέψη 134 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

38 Οι σωρευτικές αυτές απαιτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο αποφάσεως περί παραπομπής μνημονεύονται ρητώς στο άρθρο 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το οποίο οφείλει να γνωρίζει και να τηρεί σχολαστικώς το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο της συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ (διάταξη της 3ης Ιουλίου 2014, Talasca, C-19/14, EU:C:2014:2049, σκέψη 21, και απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, Toplofikatsia Sofia κ.λπ., C-208/20 και C-256/20, EU:C:2021:719, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επιπλέον, οι ίδιες αυτές απαιτήσεις αποτυπώνονται και στα σημεία 13, 15 και 16 των συστάσεων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα εθνικά δικαστήρια, σχετικών με την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων (ΕΕ 2019, C 380, σ. 1), τα οποία περιλαμβάνονται πλέον στα σημεία 13, 15 και 16 του νέου κειμένου των συστάσεων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα εθνικά δικαστήρια, σχετικών με την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων (ΕΕ 2024, C 6008).

39 Εν προκειμένω, το πέμπτο ερώτημα στην υπόθεση C-372/23 δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις αυτές.

40 Πράγματι, η απόφαση περί παραπομπής δεν περιλαμβάνει παράθεση των λόγων για τους οποίους το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία των διατάξεων που μνημονεύονται στο ερώτημα αυτό, ιδίως δε των διατάξεων του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς. Το αιτούν δικαστήριο ωσαύτως δεν εκθέτει τη σχέση που θεωρεί ότι υφίσταται μεταξύ των διατάξεων του εν λόγω κώδικα και της εφαρμοστέας στη διαφορά της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει σε ποιο βαθμό η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι αναγκαία για να έχει τη δυνατότητα το αιτούν δικαστήριο να εκδώσει την απόφασή του.

41 Επομένως, το πέμπτο ερώτημα στην υπόθεση C-372/23 είναι απαράδεκτο.

Επί της ουσίας

Επί του πρώτου και του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-372/23

42 Με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-372/23, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 15 και το άρθρο 42, παράγραφος 1, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση που επιτρέπει τη διαπίστωση μη συμμόρφωσης με την τελωνειακή νομοθεσία απλώς και μόνον λόγω αμέλειας, η οποία συνίσταται στη μη τήρηση του κατάλληλου τύπου για τη διασάφηση των μεταφερόμενων εμπορευμάτων, και που προβλέπει, υπό τις περιστάσεις αυτές, την επιβολή στον δράστη διοικητικής κύρωσης ποσού τουλάχιστον ίσου προς τη δασμολογητέα αξία των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως.

43 Το άρθρο 15 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, το οποίο φέρει τον τίτλο «Παροχή πληροφοριών στις τελωνειακές αρχές», ορίζει, στην παράγραφο 1, ότι κάθε πρόσωπο που συμμετέχει άμεσα ή έμμεσα στους τελωνειακούς ελέγχους υποχρεούται να παρέχει στις τελωνειακές αρχές όλα τα απαραίτητα έγγραφα ή πληροφορίες. Κατά την παράγραφο 2 του εν

λόγω άρθρου 15, η υποβολή διασάφησης στις τελωνειακές αρχές από ένα πρόσωπο καθιστά το εν λόγω πρόσωπο υπεύθυνο, μεταξύ άλλων, για την ακρίβεια και την πληρότητα των πληροφοριών που παρέχονται με τη διασάφηση αυτήν.

44 Εν προκειμένω, από τα στοιχεία της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο φαίνεται να προκύπτει ότι τα επίμαχα στις υποθέσεις των κύριων δικών εμπορεύματα μεταφέρθηκαν από την Τουρκία προς τη Σερβία, η δε Βουλγαρία ήταν απλώς χώρα διαμετακόμισης. Επομένως, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, τα εμπορεύματα αυτά έπρεπε να υπαχθούν στο «καθεστώς εξωτερικής διαμετακόμισης», κατά την έννοια του άρθρου 226 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα. Το άρθρο 158 του κώδικα αυτού προβλέπει ότι όλα τα εμπορεύματα που πρόκειται να υπαχθούν σε τελωνειακό καθεστώς, με εξαίρεση το καθεστώς ελεύθερης ζώνης, πρέπει να καλύπτονται από τελωνειακή διασάφηση κατάλληλη για το συγκεκριμένο τελωνειακό καθεστώς.

45 Η μη τήρηση της υποχρέωσης καταθέσεως διασάφησης, η οποία απορρέει από το άρθρο 15, παράγραφος 1, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, σε συνδυασμό με το άρθρο 158 του κώδικα αυτού, συνιστά «μη συμμόρφωση με την τελωνειακή νομοθεσία», κατά την έννοια του άρθρου 42, παράγραφος 1, του εν λόγω κώδικα. Πράγματι, η έννοια αυτή δεν αναφέρεται αποκλειστικά σε δόλιες δραστηριότητες, αλλά περιλαμβάνει κάθε παράβαση της τελωνειακής νομοθεσίας της Ένωσης. Προκειμένου μια τέτοια παράβαση να χαρακτηρισθεί ως «μη συμμόρφωση με την τελωνειακή νομοθεσία», κατά την έννοια του άρθρου 42, παράγραφος 1, δεν έχει σημασία αν η εν λόγω παράβαση έχει διαπραχθεί εκ προθέσεως ή εξ αμελείας ή χωρίς να συντρέχει οποιαδήποτε παράνομη συμπεριφορά εκ μέρους του ενδιαφερόμενου επιχειρηματία (πρβλ. απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2023, J. P. Mali, C-653/22, EU:C:2023:912, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

46 Επομένως, οι κυρώσεις βάσει του άρθρου 42 του ίδιου κώδικα επιβάλλονται σε περίπτωση κατά την οποία η παράβαση εκ μέρους του ενδιαφερόμενου επιχειρηματία διαπράττεται εξ αμελείας.

47 Όσον αφορά τις συνέπειες μιας τέτοιας παραβάσεως, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να προβλέπει, σύμφωνα με το άρθρο 42, παράγραφος 1, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις, μεταξύ άλλων σε περίπτωση παροχής ανακριβών πληροφοριών με τελωνειακή διασάφηση (απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2023, J. P. Mali, C-653/22, EU:C:2023:912, σκέψη 30).

48 Ελλείψει εναρμόνισης της νομοθεσίας της Ένωσης στον τομέα των κυρώσεων που επιβάλλονται σε περίπτωση μη τηρήσεως των προϋποθέσεων τις οποίες προβλέπει το σύστημα που έχει θεσπιστεί με τη νομοθεσία αυτή, τα κράτη μέλη είναι αρμόδια να επιλέγουν τις κυρώσεις που θεωρούν κατάλληλες. Εντούτοις, σύμφωνα με την απαίτηση αναλογικότητας των κυρώσεων, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 42, παράγραφος 1, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, τα διοικητικά ή κατασταλτικά μέτρα που λαμβάνονται βάσει της διατάξεως αυτής δεν πρέπει να βαίνουν πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών που θεμιτώς επιδιώκει ο κώδικας αυτός ούτε να είναι δυσανάλογα σε σχέση με τους σκοπούς αυτούς (πρβλ. απόφαση της 8ης Ιουνίου 2023, ZES Zollner Electronic, C-640/21, EU:C:2023:457, σκέψεις 60 και 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

49 Ειδικότερα, η αυστηρότητα των κυρώσεων πρέπει να συνάδει προς τη σοβαρότητα των παραβάσεων τις οποίες αυτές κολάζουν, διασφαλίζοντας ιδίως ένα πραγματικά αποτρεπτικό αποτέλεσμα, τηρουμένης συγχρόνως της απαίτησης αναλογικότητας (πρβλ. αποφάσεις της

22ας Μαρτίου 2017, Euro-Team και Spirál-Gép, C-497/15 και C-498/15, EU:C:2017:229, σκέψη 42, και της 24ης Φεβρουαρίου 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli και Ministero dell'Economia e delle Finanze, C-452/20, EU:C:2022:111, σκέψη 39).

50 Τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας όχι μόνον όσον αφορά τον καθορισμό των συστατικών στοιχείων μιας παραβάσεως και των κανόνων για το ύψος των προστίμων, αλλά και όσον αφορά την εκτίμηση των στοιχείων που μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου (πρβλ. απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2023, J. P. Mali, C-653/22, EU:C:2023:912, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

51 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το πρόστιμο που προβλέπεται στο άρθρο 233, παράγραφος 1, του τελωνειακού νόμου για τη λαθρεμπορία ως τελωνειακή παράβαση κυμαίνεται μεταξύ του 100 % και του 200 % της δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως αυτής, ούτως ώστε η τελωνειακή αρχή να μπορεί να προσαρμόσει το ποσό του προστίμου λαμβάνοντας υπόψη όλα τα πραγματικά περιστατικά και τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένου του αν η παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως ή χωρίς πρόθεση.

52 Ωστόσο, ακόμη και αν ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των τελωνειακών παραβάσεων, μεταξύ άλλων η μεγάλη συχνότητά τους και η δυσκολία εντοπισμού τους, δεν προκύπτει ότι ένα προβλεπόμενο από το εθνικό δίκαιο πρόστιμο του οποίου το ύψος κυμαίνεται μεταξύ του 100 % και του 200 % της δασμολογητέας αξίας των εμπορευμάτων συνάδει με τη σοβαρότητα του συνόλου των παραβάσεων τις οποίες κολάζει, μεταξύ άλλων σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων που συνδέονται με τις τελωνειακές διασαφήσεις στο πλαίσιο του τελωνειακού καθεστώτος εξωτερικής διαμετακόμισης. Πράγματι, μια τέτοια κύρωση, αφενός, βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για να διασφαλιστεί ότι τα υπαχθέντα στο καθεστώς αυτό εμπορεύματα δεν θα διαφύγουν την τελωνειακή επιτήρηση και, αφετέρου, είναι δυσανάλογη σε σχέση με την τελωνειακή οφειλή που γεννάται λόγω της απομάκρυνσης από την τελωνειακή επιτήρηση εμπορευμάτων που έχουν υπαχθεί στο εν λόγω καθεστώς (πρβλ. απόφαση της 4ης Μαρτίου 2020, Schenker, C-655/18, EU:C:2020:157, σκέψεις 44 και 46).

53 Η διαπίστωση αυτή ισχύει κατά μείζονα λόγο διότι η κύρωση αυτή προστίθεται στην κύρωση την οποία προβλέπει το άρθρο 233, παράγραφος 6, του τελωνειακού νόμου, δυνάμει του οποίου τα εμπορεύματα που αποτελούν αντικείμενο λαθρεμπορίας κατάσχονται υπέρ του Δημοσίου, ανεξαρτήτως κυρίου, και, όταν τα εμπορεύματα αυτά έχουν εκλείψει ή απαλλοτριωθεί, ο δράστης υποχρεώνεται να καταβάλει το ισόποσο της δασμολογητέας αξίας τους ή, σε περίπτωση εξαγωγής, της αξίας των εμπορευμάτων αυτών. Πράγματι, η σώρευση των κυρώσεων στις οποίες εκτίθεται ο δράστης λαθρεμπορίας μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να υποχρεωθεί αυτός να καταβάλει το τριπλάσιο της δασμολογητέας αξίας των οικείων εμπορευμάτων.

54 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-372/23 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15 και το άρθρο 42, παράγραφος 1, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση που επιτρέπει τη διαπίστωση μη συμμόρφωσης με την τελωνειακή νομοθεσία απλώς και μόνον λόγω αμέλειας, η οποία συνίσταται στη μη τήρηση του κατάλληλου τύπου για τη διασάφηση των μεταφερόμενων εμπορευμάτων. Αντιθέτως, οι διατάξεις αυτές δεν επιτρέπουν, υπό τις περιστάσεις αυτές, να επιβάλλεται στον δράστη διοικητική κύρωση ποσού τουλάχιστον ίσου προς τη δασμολογητέα αξία των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως αυτής.

Επί του πρώτου και του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-717/22, καθώς και επί του τρίτου και του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-372/23

55 Με το πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-717/22, καθώς και με το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-372/23, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 42, παράγραφοι 1 και 2, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει, σε περίπτωση παραβάσεως της τελωνειακής νομοθεσίας, πέραν της επιβολής προστίμου, τη δήμευση των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως αυτής. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν να διευκρινιστεί αν η δήμευση αυτή επιτρέπεται ακόμη και όταν τα εν λόγω εμπορεύματα δεν ανήκουν στον δράστη της παραβάσεως.

56 Προκαταρκτικώς, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 44 της παρούσας αποφάσεως, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες οφείλουν να προβούν τα αιτούντα δικαστήρια, τα επίμαχα στην κύρια δίκη εμπορεύματα έπρεπε να έχουν υπαχθεί στο τελωνειακό καθεστώς της εξωτερικής διαμετακόμισης. Επομένως, σύμφωνα με το άρθρο 158 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, για τα εμπορεύματα αυτά έπρεπε να υποβληθεί τελωνειακή διασάφηση.

57 Κατόπιν της διευκρινίσεως αυτής και όσον αφορά το πρώτο μέρος των προδικαστικών ερωτημάτων, όπως αναδιατυπώθηκαν, επισημαίνεται ότι το άρθρο 42, παράγραφος 2, του κώδικα αυτού προβλέπει ότι, «[ε]φόσον επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις, μπορούν να λαμβάνουν, μεταξύ άλλων, μία ή και τις δύο από τις ακόλουθες μορφές: […] χρηματική επιβάρυνση εκ μέρους των τελωνειακών αρχών, συμπεριλαμβανομένου, όπου απαιτείται, διακανονισμού που επέχει θέση ποινικής κύρωσης, […] ανάκληση, αναστολή ή τροποποίηση άδειας που κατέχει ο ενδιαφερόμενος».

58 Συναφώς, οι αμφιβολίες των αιτούντων δικαστηρίων πηγάζουν εν μέρει από την εκ μέρους τους ερμηνεία του άρθρου 42, παράγραφος 2, σύμφωνα με την οποία το άρθρο αυτό απαριθμεί εξαντλητικώς τις διοικητικές κυρώσεις οι οποίες επιβάλλονται σε περίπτωση παραβάσεως της τελωνειακής νομοθεσίας.

59 Όπως όμως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 63 των προτάσεών του, η χρήση της φράσης «μεταξύ άλλων» στη διάταξη αυτήν καταδεικνύει ότι ο κατάλογος των εν λόγω διοικητικών κυρώσεων δεν είναι εξαντλητικός και ότι τα κράτη μέλη μπορούν, κατ' αρχήν, να προβλέπουν και άλλες διοικητικές κυρώσεις πέραν εκείνων που μνημονεύονται στην εν λόγω διάταξη, όπως μέτρα δήμευσης των εμπορευμάτων που έχουν αποτελέσει το αντικείμενο τελωνειακής παραβάσεως.

60 Επιπλέον, ελλείψει εναρμονίσεως, από τον ενωσιακό τελωνειακό κώδικα, των κυρώσεων που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβάσεως των διατάξεων του κώδικα αυτού, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να προβλέπουν σώρευση διοικητικών κυρώσεων, όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως της απαίτησης αναλογικότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 42, παράγραφος 1, του κώδικα αυτού (πρβλ. απόφαση της 4ης Μαρτίου 2020, Schenker, C-655/18, EU:C:2020:157, σκέψεις 41 και 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

61 Όσον αφορά το ζήτημα αν το άρθρο 42 του τελωνειακού κώδικα αντιτίθεται στη δήμευση εμπορευμάτων που δεν ανήκουν στον δράστη της παραβάσεως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι εθνική ρύθμιση η οποία επιτρέπει τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν σε

καλόπιστο τρίτο και έχουν χρησιμοποιηθεί για τη διάπραξη του αδικήματος της λαθρεμπορίας είναι ασύμβατη με το δικαίωμα ιδιοκτησίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη (πρβλ. απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo και Apelativna prokuratura – Plovdiv, C-393/19, EU:C:2021:8, σκέψη 56).

62 Αντιθέτως, μέτρα δήμευσης που αφορούν προϊόν εγκλήματος ή παράνομης δραστηριότητας ή όργανο που χρησιμοποιήθηκε για αδίκημα, το οποίο δεν ανήκει σε καλόπιστο τρίτο, εμπίπτουν στην επιβολή περιορισμών στη χρήση των αγαθών, κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του Χάρτη (πρβλ. απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2024, Neves 77 Solutions, C-351/22, EU:C:2024:723, σκέψη 82).

63 Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ένα σύστημα διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται για τελωνειακή παράβαση έχει όντως αποτρεπτικό αποτέλεσμα, τηρουμένης συγχρόνως της απαίτησης αναλογικότητας, οι δράστες της παραβάσεως πρέπει να στερούνται πράγματι τα οικονομικά οφέλη που αποφέρουν οι παραβάσεις αυτές, οι δε προβλεπόμενες κυρώσεις πρέπει να παράγουν αποτελέσματα ανάλογα προς τη σοβαρότητα των παραβάσεων, ούτως ώστε να αποτρέπεται αποτελεσματικά η διάπραξη παραβάσεων της ίδιας φύσεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli και Ministero dell'Economia e delle Finanze, C-452/20, EU:C:2022:111, σκέψη 44).

64 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι τα κατασχεθέντα εμπορεύματα δεν ανήκουν στον VU, αλλά στη Sistem Lux. Όπως επισήμαναν, μεταξύ άλλων, η διεύθυνση τελωνείων και η Βουλγαρική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, προκύπτει ότι η εταιρία αυτή είναι ο παραλήπτης των εμπορευμάτων και/ή ο δικαιούχος του καθεστώτος διαμετακομίσεως της Ένωσης. Επομένως, τόσο στη μία όσο και στην άλλη από τις περιπτώσεις αυτές, οφείλει να τηρεί τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 233 του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα.

65 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν αποκλείεται η Sistem Lux να μπορεί να θεωρηθεί ως το πρόσωπο στο οποίο πρέπει, σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από το εν λόγω άρθρο 233, να καταλογιστεί η παράβαση της διατάξεως αυτής. Στα αιτούντα δικαστήρια εναπόκειται να εξακριβώσουν τα πραγματικά αυτά στοιχεία προκειμένου να διαπιστώσουν την ενδεχόμενη ευθύνη της εν λόγω εταιρίας.

66 Στο πλαίσιο των δύο περιπτώσεων για τις οποίες γίνεται λόγος στη σκέψη 64 της παρούσας αποφάσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, λαμβανομένου υπόψη του επιδιωκόμενου από την τελωνειακή νομοθεσία σκοπού της αποτροπής της παράνομης εισαγωγής μη ενωσιακών εμπορευμάτων στην Ένωση και της καταπολέμησης της απάτης, μέσω της διασφάλισης της ορθής εισπράξεως των εισαγωγικών δασμών για να προστατευθούν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 2010, DSV Road, C-234/09, EU:C:2010:435, σκέψη 33, και της 7ης Απριλίου 2022, Kauno teritorinė muitinė, C-489/20, EU:C:2022:277, σκέψη 35), η δήμευση των εν λόγω εμπορευμάτων, ως παρεπόμενη κύρωση, όταν αυτά ανήκουν σε πρόσωπο στο οποίο καταλογίζεται παράβαση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας και συγχρόνως είναι ικανή να αποτρέψει τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες από την παράβαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον τελωνειακό κώδικα και να εμποδίσει τους επιχειρηματίες αυτούς να αντλήσουν όφελος από την ως άνω παράβαση.

67 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται, εξάλλου, από το άρθρο 198, παράγραφος 1, στοιχείο α', του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, κατά το οποίο «[ο]ι τελωνειακές αρχές λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, συμπεριλαμβανομέν[ης] της δήμευσης […], για τη διάθεση των εμπορευμάτων […] όταν μία από τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην τελωνειακή νομοθεσία σχετικά με την εισαγωγή μη ενωσιακών εμπορευμάτων στο τελωνειακό έδαφος της Ένωσης δεν έχει εκπληρωθεί ή όταν τα εμπορεύματα έχουν διαφύγει της τελωνειακής επιτήρησης».

68 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-717/22, καθώς και στο τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-372/23, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 42, παράγραφοι 1 και 2, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει, σε περίπτωση παραβάσεως της τελωνειακής νομοθεσίας, πέραν της επιβολής προστίμου, τη δήμευση των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως αυτής όταν αυτά ανήκουν σε πρόσωπο στο οποίο καταλογίζεται η παράβαση, υπό την προϋπόθεση ότι το σύστημα κυρώσεων που επιβάλλονται για την παράβαση αυτή είναι, στο σύνολό του, σύμφωνο με την απαίτηση αναλογικότητας.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-717/22

69 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-717/22, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, παράγραφος 1, της απόφασης-πλαισίου 2005/212 έχει την έννοια ότι εφαρμόζεται στη δήμευση εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο παραβάσεως της τελωνειακής νομοθεσίας, όταν η παράβαση αυτή δεν συνιστά ποινικό αδίκημα, αλλά διοικητική παράβαση. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 1, τέταρτη περίπτωση, της εν λόγω απόφασης-πλαισίου και το άρθρο 2, σημείο 4, της οδηγίας 2014/42 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι μια τέτοια δήμευση διατάσσεται από διοικητική αρχή.

70 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, της απόφασης-πλαισίου 2005/212 προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος πρέπει να υιοθετεί τα αναγκαία μέτρα ώστε να καταστεί δυνατή, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, η δήμευση οργάνων και προϊόντων που προέρχονται από ποινικά αδικήματα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή διαρκείας άνω του έτους ή περιουσιακών στοιχείων η αξία των οποίων αντιστοιχεί στα προϊόντα αυτά.

71 Από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της εν λόγω απόφασης-πλαισίου εμπίπτουν μόνον τα ποινικά αδικήματα, όπως προκύπτει επίσης από τον ίδιο τον τίτλο καθώς και από την αιτιολογική σκέψη της 1, τα οποία κάνουν λόγο αντιστοίχως για «δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος» και για «οργανωμένο έγκλημα» (πρβλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 2023, Otdel «Mitnichesko razsledvane i razuznavane», C-752/21, EU:C:2023:179, σκέψη 40).

72 Εξάλλου, μόνον τα ποινικά αδικήματα ορισμένης σοβαρότητας, δηλαδή εκείνα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή διαρκείας άνω του έτους, καλύπτονται από τις διατάξεις αυτές (πρβλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 2023, Otdel «Mitnichesko razsledvane i razuznavane», C-752/21, EU:C:2023:179, σκέψη 41).

73 Όσον αφορά την έννοια της «δήμευσης», σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/42, κρίσιμο είναι το γράμμα του άρθρου 2, σημείο 4, της οδηγίας αυτής, κατά το οποίο ως δήμευση νοείται η «οριστική αποστέρηση του περιουσιακού στοιχείου την οποία διατάσσει δικαστήριο σε σχέση με ποινικό αδίκημα» (πρβλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 2023, Otdel «Mitnichesko razsledvane i razuznavane», C-752/21, EU:C:2023:179, σκέψεις 42 και 43).

74 Αρκεί δε η διαπίστωση ότι, αφενός, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η απόφαση περί δήμευσης των εμπορευμάτων που αποτέλεσαν το αντικείμενο της παραβάσεως της τελωνειακής νομοθεσίας εκδόθηκε κατόπιν διοικητικής διαδικασίας, η οποία δεν αφορούσε ποινικό αδίκημα τιμωρούμενο με στερητική της ελευθερίας ποινή διαρκείας άνω του έτους, όπως απαιτείται από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της απόφασης-πλαισίου 2005/212, ούτε καν, γενικώς, ποινικό αδίκημα.

75 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, μολονότι της διοικητικής διαδικασίας προηγήθηκε, εν προκειμένω, ποινική διαδικασία, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει σαφώς ότι η τελευταία αυτή διαδικασία τέθηκε στο αρχείο, με αποτέλεσμα να μην εκκρεμεί καμία ποινική διαδικασία κατά τον χρόνο κίνησης της διοικητικής διαδικασίας.

76 Αφετέρου, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει επίσης ότι η δήμευση των επίμαχων εμπορευμάτων δεν διατάχθηκε από «δικαστήριο», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 4, της οδηγίας 2014/42, αλλά από τις τελωνειακές αρχές.

77 Πλην όμως, η απόφαση-πλαίσιο 2005/212 δεν έχει εφαρμογή όταν η απόφαση δήμευσης λαμβάνεται από τελωνειακή αρχή κατόπιν διαδικασίας που δεν αφορά ποινικό αδίκημα (πρβλ. αποφάσεις της 19ης Μαρτίου 2020, «Agro In 2001», C-234/18, EU:C:2020:221, σκέψη 61, και της 9ης Μαρτίου 2023, Otdel «Mitnichesko razsledvane i razuznavane», C-752/21, EU:C:2023:179, σκέψη 46).

78 Στο μέτρο που το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της εν λόγω απόφασης-πλαισίου είναι σαφώς καθορισμένο και η απόφαση-πλαίσιο εκδόθηκε με σκοπό τη θέσπιση κοινών ελάχιστων κανόνων σε έναν σαφώς οριοθετημένο τομέα, ο οποίος, εξάλλου, αφορά τη συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο δεν έχει καθ' ύλην εφαρμογή ούτε κατ' αναλογίαν σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη (πρβλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 2023, Otdel «Mitnichesko razsledvane i razuznavane», C-752/21, EU:C:2023:179, σκέψη 47).

79 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-717/22 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, της απόφασης-πλαισίου 2005/212 έχει την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται σε μέτρο δήμευσης που ελήφθη κατόπιν παραβάσεως της τελωνειακής νομοθεσίας, εφόσον η παράβαση αυτή δεν συνιστά ποινικό αδίκημα που τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή διάρκειας άνω του έτους, αλλά διοικητική παράβαση.

Επί των δικαστικών εξόδων

80 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον των αιτούντων δικαστηρίων, σ' αυτά εναπόκειται να αποφανθούν επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 15 και το άρθρο 42, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα,**

   έχουν την έννοια ότι:

   δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση που επιτρέπει τη διαπίστωση μη συμμόρφωσης με την τελωνειακή νομοθεσία απλώς και μόνον λόγω αμέλειας, η οποία συνίσταται στη μη τήρηση του κατάλληλου τύπου για τη διασάφηση των μεταφερόμενων εμπορευμάτων. Αντιθέτως, οι διατάξεις αυτές δεν επιτρέπουν, υπό τις περιστάσεις αυτές, να επιβάλλεται στον δράστη διοικητική κύρωση ποσού τουλάχιστον ίσου προς τη δασμολογητέα αξία των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως αυτής.

2) **Το άρθρο 42, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 952/2013, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,**

   έχει την έννοια ότι:

   δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει, σε περίπτωση παραβάσεως της τελωνειακής νομοθεσίας, πέραν της επιβολής προστίμου, τη δήμευση των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως αυτής όταν αυτά ανήκουν σε πρόσωπο στο οποίο καταλογίζεται η παράβαση, υπό την προϋπόθεση ότι το σύστημα κυρώσεων που επιβάλλονται για την παράβαση αυτή είναι, στο σύνολό του, σύμφωνο με την απαίτηση αναλογικότητας.

3) **Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της απόφασης-πλαισίου 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2005, για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος,**

   έχει την έννοια ότι:

   δεν εφαρμόζεται σε μέτρο δήμευσης που ελήφθη κατόπιν παραβάσεως της τελωνειακής νομοθεσίας, εφόσον η παράβαση αυτή δεν συνιστά ποινικό αδίκημα που τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή διάρκειας άνω του έτους, αλλά διοικητική παράβαση.

(υπογραφές)